

مؤلفه‌های مدیریت کارآمد در شرق آسیا: مطالعه موردی کره جنوبی، تایوان و مالزی

نویسنده

♦ مهدی عوض پور

www.ketab.ir

شناسنامه

عوض پور، مهدی، ۱۳۶۵ -	سرشناسه
مؤلفه‌های مدیریت کارآمد در شرق آسیا: مطالعه موردی کره جنوبی، تایوان و مالزی / مؤلف مهدی عوض پور؛ ویراستار خدیجه صمدی سنگتراشان.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، معاونت علم و فناوری، ۱۳۹۵.	مشخصات نشر
۱۲۴ ص.	مشخصات ظاهری
۴-۴۴-۶۰۸-۶۰۰-۹۷۸-۵۵۰۰۰ ریال	شابک
وضعیت فهرست نویسی: فیپا	
یادداشت: کتابچه: ص. ۱۱۹ - ۱۲۴.	
موضوع: مدیریت - آسیا	
موضوع: توسعه پایدار - آسیا	
موضوع: مدیریت - کره جنوبی	
موضوع: مدیریت - تایوان	
موضوع: مدیریت - مالزی	
موضوع: اقتصاد - مدیریت - آسیا	
موضوع: اقتصاد مدیریت - کره جنوبی	
موضوع: اقتصاد مدیریت - تایوان	
موضوع: اقتصاد مدیریت - مالزی	
شناسه افزوده: شهرداری تهران، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، معاونت علم و فناوری	
رده بندی کنگره: HD۷۰ / ۵ع۹ ۱۳۹۵	
رده بندی دیویی: ۶۵۸/۳۰۳۸۰۹۵	
شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۱۷۹۰۴	

مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

مؤلفه‌های مدیریت کارآمد در شرق آسیا: مطالعه موردی کره جنوبی، تایوان و مالزی

نویسنده: مهدی عوض پور
ویراستار: خدیجه صمدی سنگتراشان
گرافیک: معاونت علم و فناوری
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵
چاپ: موسسه فرهنگی هنری فاطرنگار
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۵۵۰۰۰ ریال
شابک: ۴-۴۴-۶۰۸-۶۰۰-۹۷۸

ناشر: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، معاونت علم و فناوری

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: خیابان شریعتی، خیابان پل رومی، خیابان شهید اکبری، نبش خیابان آقابزرگی، شماره ۳۲

کدپستی: ۱۹۶۴۳۵۶۱۱

تلفن: ۲۲۳۹۲۰۸۲

pth://rpc.tehran.ir

info@rpc.tehran.ir

عموم کشورهای آسیای شرقی از دهه ۵۰ و ۶۰ میلادی و در دوره پساجنگ سعی نمودند تا به نوعی خود را وارد مدار توسعه نمایند. در این میان برخی از این کشورها مانند کره جنوبی، تایوان و مالزی علی‌گرم اینکه جزو کشورهای متأخر در این حوزه به شمار می‌روند توانستند فاصله خود با سایر مالک توسعه یافته را در بازه زمانی کوتاه‌تری طی کنند.

ورود زیرساخت‌ها، نرم‌افزار از نوع نهادهای هنجاری و قواعد تثبیت شده در سبک زندگی در میان ملت‌های این سه کشور توانست در نهایت آنها را به مدل‌هایی برساند که ضمن اخذ برخی از بخش‌های فناوری برتر، با فرهنگ و اجتماعی را با اندکی تغییر در کلیت خود حفظ نماید. به عبارت دقیق‌تر و به موزه‌های اثبات شده در فرهنگ‌های اسلام و کنفوسیوس مانع از رشد فردگرایی در کشورهایی شده که با در مسیر توسعه و رشد سرمایه‌داری گذاشته‌اند. چراکه به تجربه ثابت شده است هرچند سرمایه‌داری با الگوی غربی رشد نموده است، به موازات آن جامعه دستخوش تغییرات بنیادین و از جمله برای مفرط در میان اعضای آن جامعه بوده‌ایم. اینکه این سه کشور توانستند مسیر توسعه، افتنگ را با سرعت بیشتری نسبت به همسایگان طی کنند به عواملی بر می‌گردد که بایستی آنها را در فرهنگ و جامعه این کشورها جستجو کرد. به عبارت دیگر تقاطع کمک‌های بین‌المللی به ویژه از سوی آمریکا و انتقال فناوری به این کشورها تمام کار نبوده و ظرفیت‌های درونی در داخل این سه کشور از جمله نحوه مدیریت این فرصت نیز مکمل این کمک‌ها شده و در نهایت این سه کشور توانستند به حوزه‌های مورد علاقه خود نظیر آی‌تی، خودروسازی، صنایع الکترونیک و غیره به تکمیل شدن چرخه تولید ناخالص بپردازند.

غرض از نگارش این کتاب الگوبرداری ایران از کشورهای یاد شده نمی‌باشد و بر همگان روشن است با توجه به ایدئولوژی انقلاب اسلامی و ضرورت خودکفایی در بخش‌های راهبردی، ایران نمی‌تواند مثل کشور تایوان صرفاً بر بخش الکترونیک تکیه کند یا به سان کره جنوبی با ایجاد تعداد چابول تنها به بخش‌هایی نظیر خودروسازی، کشتی‌سازی، الکترونیک و لوازم خانگی و از این قبیل اکتفا کند و یا به مانند مالزی بر بخش آی‌تی، و ایران بایستی به دنبال توسعه همه‌جانبه منتهی با یک اولویت‌بندی مشخص باشد.

به عبارت دیگر این استدلال که برخی از بخش‌ها به دلیل بالا بودن قیمت تمام شده محصول نمی‌توانند رقابت‌پذیر باشند بایستی جای خود را به افزایش بهره‌وری و کاهش قیمت تمام شده فعالیت در یک بدهد، چراکه در این صورت ایران با توجه به رانتیر بودن اقتصادش تقریباً به جز تولید نفت در هیچ بخش دیگری نمی‌تواند مزیت نسبی رقابت را بدست آورد و از این رو این استدلال مردود به نظر می‌رسد.

از این رو با تمسک به مدیریت جهادی و افزایش بهره‌وری نظام می‌توان با توجه به زیرساخت‌های از پیش موجود، گام‌های پیشرفت و توسعه را با سرعتی به مراتب بیشتر از باز زمانی که دشمن برای شکست‌های مذکور طی شده، پیمایید.

بر این اساس کتاب پیش رو روایت خواندنی از چگونگی تلفیق و بهره‌مندی جنبه‌های سخت و نرم در یک کشور است و نشان می‌دهد چگونه با تلفیقی هوشمندانه می‌توان هم توسعه یافته شد و هم هویت ملی را حفظ کرد؛ لذا امید است خوانندگان محترم با مطالعه این کتاب و سایر کتب منتشر شده در این حوزه بتوانند با شناسایی و درک بهتری از توسعه و مسائل آن در ایران روبرو شوند و با در نظر گرفتن اولویت‌های ملی در ایران بتوان این کشور را با سرعت بیشتر به پیشرفت و توسعه سوق داد.

بابک نگاهداری

رئیس مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

فهرست مطالب

۷	مقدمه
	فصل اول: مدیریت کارآمد و پیشرفت کشورهای شرق آسیا
۱۱	مدیریت جهادی: تعریف، ویژگی‌ها
۱۳	کره، تایوان و مالزی: سه رهیافت دلالت‌گر
۱۳	۱-۲. کره جنوبی
۱۴	۲-۲. تایوان
۱۶	۳-۲. مالزی
۱۷	تئوری وابستگی و نظام جهانی
	فصل دوم: چهارچوب نظری: مروری اجمالی بر تئوری‌های پیشرفته شرق آسیا
۲۱	تئوری‌های نئوکلاسیک
۲۲	تئوری دولت توسعه‌گرا
۲۳	رویکردهای فرهنگ‌گرا
۲۴	تئوری نئوکفوسیوس
۲۵	تئوری دولت تجدیدنظرطلب اقتدارگرا
۲۵	تئوری توسعه نهادی
۲۶	تئوری هم‌گرایی منطقه‌ای
۲۷	جمع‌بندی

فصل سوم: مدیریت کارآمد؛ فرهنگ و اجتماع

۲۲	کنفوسیوس؛ عامل فرهنگی مشترک
۲۷	اسلام و نقش فرهنگی آن در پیشرفت مالزی
۳۸	ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی کشورهای کره، تایوان و مالزی
۳۸	خانواده‌گرایی
۳۹	حس منحصربه‌فرد بودن
۳۹	سخت‌کوشی
۴۰	کار جمعی
۴۱	چاپ‌اول‌ها؛ نمونه یک کار گروه
۴۲	تعهد اجتماعی و اخلاق کار
۴۳	توجه به مقوله پس‌اندر
۴۴	روحیه مالایا
۴۴	فرهنگ اتحاد و انسجام
۴۵	عامل دشمن بیرونی
۴۷	شیفته بیگانگان نبودن
۴۷	روحیه نوآوری و خلاقیت
۴۸	جایگاه زنان
۴۸	ملی‌گرایی و نقش رهبران
۴۸	اهمیت دادن به نظم
۴۹	ارزش ثروت
۴۹	فرهنگ مدارا و تحمل یکدیگر
۵۰	فرهنگ تبعیت از رهبران و مدیران
۵۰	تأکید بر ارزش‌های اخلاقی
۵۱	مدیریت فرهنگی در کشورهای مورد مطالعه
۵۳	جمع‌بندی

فصل چهارم: مدیریت کارآمد؛ سیستم مدیریتی، دیوان‌سالاری و نهادها

۵۷	سیستم مدیریت عملکرد
۵۸	تربیت مدیران کارآفرین
۵۸	ابتکار آموزش مدیران و کارکنان

۵۹	سیستم تصمیم‌گیری جمعی
۵۹	نهادهای رهبری‌کننده و آموزش برای بروکراسی
۶۱	تلاش برای ایجاد اجماع و کسب پشتیبانی ملی
۶۱	سیستم اداری کارآمد و فعال
۶۲	مدیریت معطلوف به حل مشکل
۶۲	مدیران و توجه به منابع انسانی
۶۳	دیوان‌سالاری کارآمد
۶۴	مدیران و فرهنگ‌سازی
۶۵	مشابه‌سازی محیط کار با محیط خانواده
۶۵	نتیجه‌گرایان، مدیران و استفاده از تجربه‌های دیگران
۶۶	ویژگی‌های مدیر خوب
۶۶	استقبال از ایده‌های جدید
۶۷	همدلی و اعتماد میان مدیران (کارآنان)
۶۷	شفافیت، رقابت و پاسخگویی
۶۸	اهمیت برنامه‌ریزی
۶۹	جمع‌بندی
	فصل پنجم: مدیریت کارآمد و سیاست: بررسی نقش دولت
۷۴	دولت و کنترل سیستم مالی
۷۵	دولت و ایجاد مزیت نسبی
۷۶	همکاری بین دولت و بخش خصوصی
۷۷	دولت و تأثیرپذیرفتن از گروه‌های فشار
۷۷	نقش ثبات سیاسی در پیشرفت
۷۸	نهادهای دولتی باکیفیت
۷۹	نظارت دولت بر عملکرد شرکت‌های خصوصی
۷۹	دولت و شرکت‌های دولتی
۸۱	توزیع برابر، توجه به مشارکت و سهیم شدن همگنی
۸۲	سیاست دولت در توسعه منطقه‌ای و تمرکززدایی
۸۳	دولت، عملکرد اقتصادی و نیاز به پشتیبانی مردمی
۸۳	جمع‌بندی

فصل ششم: مدیریت کارآمد: آموزش، دانش و نوآوری

۸۷	سیستم آموزشی با کیفیت
۸۹	توسعه منبع انسانی ماهر و آموزش دیده
۹۲	پایه‌ریزی اقتصاد دانش‌بنین
۹۴	سرمایه‌گذاری در حوزه تحقیق و توسعه (R&I)
۹۵	نیادسازی برای توسعه دانش و فناوری
۹۶	جمع‌بندی

فصل هفتم: مدیریت کارآمد: اقتصاد و صنعت

۹۹	سیاست‌های بخشی و راهبردی در بخش انتخابی
۱۰۱	راهبرد رشد بر پایه صادر
۱۰۲	مدیریت سرمایه‌گذاری‌های خرد
۱۰۳	گذار از اقتصاد کشاورزی به اقتصاد صحرایی
۱۰۴	سیاست‌های پولی و مالی
۱۰۴	حمایت از خصوصی‌سازی
۱۰۵	تشویق بنگاه‌های کوچک و متوسط
۱۰۷	توسعه صنایع فوق پیشرفته
۱۰۸	منابع طبیعی؛ انرژی مناسب برای پیشرفت
۱۰۹	جمع‌بندی

نتیجه‌گیری: توصیه‌های راهبردی جمهوری اسلامی ایران

۱۱۵	منابع
-----	-------

کشورهای شرق آسیا در سه دهه گذشته همواره مرکز ثقل فعالیت‌های تجارت و بازار بین‌الملل بوده و با بهره‌گیری مناسب از منابع طبیعی و انسانی و مزیت‌های نسبی و رقابتی موجود در کشورهای خود موفقیت‌های چشمگیری را در توسعه صنعت و فناوری و پیشرفت سریع و قابل توجهی در عرصه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به دست آورده‌اند. در این میان، کره جنوبی و تایوان و مالزی در کنار قدرت‌هایی چون چین و ژاپن توانسته‌اند در عرصه‌های گوناگون عرض اندام کنند و با پیروشان و صاحب‌نظران سیاسی و اقتصادی را به خود جلب کنند. طی چهار دهه پس از جنگ کره، این سه کشور از یکی از بدبخت‌ترین کشورها به قوی‌ترین کشورهای منطقه ارتقا پیدا کرد. اکنون کره به یک کشور صنعتی قوی تبدیل شده عمل می‌کند، سوءتغذیه و بی‌سوادی را ریشه‌کن کرده است. جزیره تایوان به سنگی بی‌حاصل در دریایی طوفانی می‌ماند که از هیچ منبع طبیعی برای زندگی کردن برخوردار نبود (به‌طوری که حتی شن و ماسه موردنیاز خود را برای ساخت سازه‌ها از چین وارد می‌کرد). این در حالی بود که بخش عمده‌ای از ذخایر مالی در جهان از آن این کشور است (فریدمن، ۱۳۹۱). کره ژاپن به‌مثابه ابرقدرت صنعتی جهان ظاهر شده و چهار ببر آسیای شرقی یعنی کره جنوبی، تایوان، سنگاپور و هنگ‌کنگ سریع‌ترین انقلاب‌های صنعتی را در جهان برپا کرده‌اند و در پشت سر آنان نیز سه بچه ببر (مالزی، اندونزی و تایلند) به شکوهش صنعتی نزدیک شده‌اند. این کشورها در طی سال‌های بین ۱۹۶۵ تا ۱۹۹۰ م میانگین نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی (GNP) حدود ۷ درصد را تجربه کردند. به‌علاوه، این کشورها در سال ۱۹۹۰، ۷۲/۵ درصد صادرات نفتی کشور خود را به خود اختصاص دادند (World Bank, 1993: 38).

اگر ژاپن را نادیده بگیریم، کشورهایی که از دیرباز فقیر بوده‌اند، مانند مالزی یا برونز و گویان شده‌اند، مانند کره جنوبی یا تایوان، در عمل چگونه می‌توانند طی چند دهه تبدیل به قدرت‌های عظیم اقتصادی شوند؟ پرسش اصلی این است که چه مؤلفه‌هایی در بطن فرهنگ، اجتماع، سیاست و اقتصاد و مدیریت این کشورها وجود دارد که باعث شده آنها به سرعت به پیشرفت اقتصادی و اجتماعی برسند؟ فرضیه ما این است که مقله‌ای شبیه مدیریت جهادی در این کشورها به‌مثابه موتور محرکه پیشرفت و آبادانی وجود دارد که باعث تسریع در روند شکوفایی این کشورها شده است. پژوهش حاضر می‌کوشد مؤلفه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، مدیریتی، نهادی و اقتصادی این مدیریت جهادگونه و کارآمد را بررسی کند.

هدف ما آن است که با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و گردآوری اطلاعات، داده‌ها و منابع کتابخانه‌ای (استفاده از منابع موجود نظیر کتب، اخبار، مقالات، گزارش‌ها و اسناد موجود در اینترنت و ...) ویژگی‌ها، مؤلفه‌ها و دلالت‌های این

مدیریت را در متن فرهنگ و اجتماع آن کشورها جست‌وجو کنیم و از سوی دیگر چگونگی نقش‌آفرینی مدیریت کارآمد و تلاش‌گر در پیشرفت و شکوفایی ملی کشورهای مورد بحث را بکاویم. طبعاً بسیاری از ویژگی‌های این سبک از مدیریت کارآمد، خصلتی انسانی و فراسرزمینی داشته و می‌تواند به‌مثابه تجارب و آموزه‌های بشری با روش بومی‌سازی، مورد استفاده مدیران و دولتمردان جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد. آشنایی با تجارب کره، تایوان و مالزی در زمینه کاربست روش مدیریت کارآمد به‌مثابه کشورهایی که قربایت‌های فرهنگی بیشتری با ایران دارند (کره و تایوان به‌مثابه کشورهایی که بر ارزش‌ها و فرهنگ سنتی تأکید می‌کنند و قائل به پذیرش تمامی وجوه مدرنیته نیستند و مالزی که اسلام دین رسمی آن است) افق‌های تازه‌ای را به روی مدیران ایرانی خواهد گشود و بر آگاهی آنها نسبت به تجارب سایر ملل در زمینه حرکت به سمت رشد و شکوفایی خواهد افزود. ناگفته نماند که ما در اینجا کشورهای کره، مالزی و تایوان را به‌مثابه الگوی جمهوری اسلامی ایران نمی‌دانیم، چراکه هر یک از این کشورها علی‌رغم نیل به موفقیت‌های اقتصادی در ابعاد دیگر زندگی اجتماعی و سیاسی و فرهنگی دچار معضلات و مشکلات خاص خودشان‌اند و حتی در حوزه اقتصاد نیز بسیاری از ناظران این کشورها را کشورهای قابل‌اعتمادی ندانسته و آنها را درگیر انواع بحران‌های ساختاری می‌دانند. در اینجا نمی‌خواهیم تجربه این کشورها را به‌طور مکانیکی در ایران به کار ببریم، زیرا نتیجه موفق پیشرفت مادی این کشورها مبتنی بر مجموعه‌ای از شرایط بومی و خاص است که بازسازی آن در کشورهای دیگر دشوار به نظر می‌رسد، بلکه هدف ما این است که برخی ویژگی‌های فرهنگی سیاسی و مدیریتی را که باعث رشد سریع این کشورها شده‌اند، استخراج کنیم. ما بر این باوریم که این ویژگی‌ها علیرغم جهان‌موا هستند و فرهنگ‌های دیگر نیز می‌توانند از آنها استفاده کنند.

با عنایت به موارد بالا، فصل اول کتاب حاضر را به ارائه تعریف از مدیریت جهادی و ذکر مؤلفه‌های آن اختصاص داده‌ایم و به جنبه‌هایی از پیشرفت کشورهای مورد مطالعه، یعنی کره، تایوان و مالزی اشاره خواهیم کرد. در فصل دوم، نظریه‌های مربوط به پیشرفت و توسعه کشورهای شرق آسیا را به صورت اجمالی بررسی می‌کنیم. فصل سوم را به مطالعه ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی کشورهای کره، تایوان و مالزی که مهم‌ترین رکن در پیشرفت این جوامع داشته‌اند اختصاص خواهیم داد. در فصل چهارم، مؤلفه‌های مدیریتی تأثیرگذار در رشد و رقی این کشورها را واکاوی خواهیم کرد و در فصل پنجم به سیاست و به‌طور خاص دولت و نقش آن در پیشرفت کشورهای مورد مطالعه خواهیم پرداخت. فصل ششم را به مقوله دانش و نوآوری و نقش آن در ترقی این کشورها اختصاص داده‌ایم و در فصل هفتم، مؤلفه‌های اقتصادی مدیریت کارآمد در کشورهای مورد مطالعه را بررسی خواهیم کرد. در آخر نیز توصیه‌هایی راهبردی را برای نیل به الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی به مدیران جمهوری اسلامی عرضه خواهیم کرد. امید می‌رود اثر حاضر بتواند گامی هرچند کوچک در راه رسیدن به الگوی ناب مدیریت جهادی برداشته و زمینه را برای اندیشیدن‌های ژرف‌تر فراهم کند.